

Mariann Bærøy Sigurdsen

Turtakingsutfordringer i tolkemedierte interaksjoner

Bacheloroppgave i Tegnspråk og tolking
Januar 2022

Mariann Bærøy Sigurdsen

Turtakingsutfordringer i tolkemedierte interaksjoner

Bacheloroppgave i Tegnspråk og tolking
Januar 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Turtakingsutfordringer i tolkemedierte interaksjoner

Sammendrag

Hva er turtaking? Turtaking handler om hvordan man bytter på å få snakke i samtale, og er som regel noe som faller oss naturlig. Vi leser hverandres turtakingssignaler og bytter på tur ut ifra hvilke signaler vi mottar fra hverandre. I tolkemedierte interaksjoner mellom et talespråk og et tegnspråk vil to forskjellige språk basert på forskjellige grunnlag kommunisere sammen ved hjelp av en tolk. Det ene språket er bygget opp auditiv, og det andre er bygget opp visuelt. Dette påvirker også hvilke turtakingssignaler de ulike språkene bruker, og skaper noen forskjeller i hvordan man bytter på å snakke i samtale. Hvilke utfordringer kan dette by på?

Abstract

What is turn-taking? Turn-taking is how we exchange between talking when we're having a conversation. This is something we do naturally when we are talking together. We read each others turn-yielding signals and exchange turns based on the signals we receive. In interpreter-mediated interactions between a spoken language and a sign language, which are two very different languages, the communication happens with the help of an interpreter. One of the languages is an auditory one, and the other is visual. This will have an effect on the turn-yielding signals, which will change how we exchange for a turn in the conversation. What challenges can these differences create?

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	s.2
1.1. Avgrensning.....	s.2
2. Ulike turtakingsmodeller og strategier.....	s.3
2.1. Turtakingsmodeller.....	s.3
2.2. Turtakingsstrategier i tegnspråk.....	s.4
2.3. Turtakingsstrategier i talespråk.....	s.5
2.4. Forskjeller.....	s.5
3. Tegnspråktolken.....	s.5
3.1. Hva er en tegnspråktolk?.....	s.5
3.2. Hva vet tegnspråktolken?.....	s.6
3.3. Tegnspråktolken som deltaker, og handlingsrom.....	s.6
4. Forskjeller i tospråklig situasjon.....	s.8
4.1. Visuell-basert vs lydbasert.....	s.8
4.2. Forskjellene på turtakingen.....	s.9
5. Turtakingsutfordringer.....	s.9
5.1. Utfordringer som oppstår for primærdeltakere.....	s.9
5.2. Utfordringer som oppstår hos tolken.....	s.11
5.3. Hvordan tolken kan løse utfordring.....	s.12
5.3.1. Løsninger ved overlapping.....	s.12
5.3.2. Andre turtakingsstrategier som tolken kan bruke.....	s.13
6. Eksempler på hvordan tolken kan koordinere turtaking.....	s.14
6.1. Visuelt responssignal til auditivt responssignal.....	s.14
6.2. Stoppe deltakerne.....	s.16
6.3. Varsle om overlapping.....	s.17
7. Avslutning.....	s.18
7.1. Svakheter ved denne litteraturgjennomgangen.....	s.18
7.2. Oppsummering.....	s.18
7.2.1. Konklusjon.....	s.19
8. Referanseliste.....	s.21

1. Innledning

Turtaking er noe vi alle gjør i en samtale, det blir sjeldent en samtale uten at man har turtaking, men hva er dette? Turtaking handler om å fordele taletiden i samtale. For å kunne fordele taletiden følger ofte samtalen et turtakingssystem. Begrepet *tur* viser da til perioden i samtalen der taleren har rett til å føre ordet. Har man tur i samtalen betyr det at man har rett til å snakke til man er ferdig med det man ønsker å si, hvis noen forsøker å ta ordet i den perioden man har rett til å snakke kan det oppleves som en avbrytelse (Svennevig, 2018, s.91-92). Å ta tur i samtale er noe vi gjør ganske naturlig uten å måtte tenke så hardt over når vi gjør det. Dette er nok fordi at vi kjenner hverandres turtakingssignaler, spesielt når vi deler språk. Men hva skjer med turtakingen når to som ikke deler samme språk skal snakke sammen, og trenger en tolk? Dette skal jeg se på gjennom problemstillingen «Hvilke utfordringer byr tolkemedierte interaksjoner (tolkede samtaler) på med tanke på turtaking? Hvordan kan slike utfordringer løses eller omgås?».

Jeg har valgt denne problemstillingen på bakgrunn av at turtaking er som regel ikke noe man tenker veldig mye på når man har en samtale med andre, fordi det kommer naturlig for oss å vite når vi skal bytte tur. Dette er på grunn av at vi kan konvensjonene vi har vokst opp med i vårt språksamfunn. Konvensjoner er den felles forståelsen man har dannet seg innad i et språksamfunn. Det vil si at man kan forstå meningsinnholdet uten mye kontekst (Bø et al., 2018, s.63). Dette betyr også at man har forskjellige konvensjoner ut ifra hvilket språksamfunn man har vokst opp i, som gjør at man har ulike turtakingssignaler. I en tolkemediert samtale vil det bety at man blander to språk som har sine egne konvensjoner og turtakingssignaler. Hva skjer da? Hvilke utfordringer oppstår, og hvordan løses de? Dette er spørsmål jeg ønsker å finne svar på, fordi noe som egentlig kommer naturlig kan bli en utfordring.

1.1. Avgrensning

For å avgrense oppgaven har jeg valgt å fokusere på tolkemedierte samtaler mellom tegnspråk og talespråk. Et større ønske hadde vært å avgrense til norsk tegnspråk og norsk tale, men på grunn av mangel på forskningsdata og litteratur vil oppgaven fremheve utfordringer som oppstår i tolkemedierte samtaler mellom talespråk og tegnspråk generelt. Dette er på grunn av at litteraturen er hentet fra ulike forskningsmaterialer som fokuserer på ulike talespråk og tegnspråk, men hovedforskjellen vil være auditive og visuelle språk. Oppgaven vil også ha mye oppmerksomhet rettet mot tolken, hva en tolk er og hvordan tolken påvirker situasjonen, og hvilke utfordringer som oppstår for tolken.

Selve oppgaven er bygd opp med en innføring i turtakingssystem og turtakingsmodeller som blir brukt når man snakker sammen, og hvilke turtakingssignaler som hvert enkelt språk bruker hver for seg. Deretter en innføring i hva en tegnspråktolk er, og hva tegnspråktolken gjør. Dette er for å danne forkunnskaper og forståelse for hva en tegnspråktolk er og hvorfor tegnspråktolken har påvirkning på situasjonen. Når forkunnskapen er presentert vil jeg se på tolkemedierte samtaler og hvilke utfordringer som oppstår der. Til slutt vil jeg diskutere løsningsforslag for turtakingsutfordringer og se på noen eksempler som viser hvordan utfordringene kan løses. Denne oppgaven er en litteraturgjennomgang som betyr at problemstillingen bli drøftet ut ifra litteratur som jeg presenterer gjennom oppgaven.

2. Ulike turtakingsmodeller og strategier

2.1 Turtakingsmodeller

De to turtakingsmodellene som er etablerte og som brukes til å omtale de ulike måtene man tar tur på er «one-at-a-time» modellen og «collaborative» modellen. Carole Edelsky (1981) forklarer disse begrepene i sin studie *Who's got the floor?*, og beskriver «one-at-a-time» modellen som å ta tur én om gangen, altså at én og én snakker på tur. «Collaborative» beskrives som en tur der to eller flere kan ta del i en tur samtidig. Der deltakerne har en felles idé, og er på samme bølgelengde. Hun fant eksempler på «collaborative» turtaking når det ble vanskelig å tyde hvem som hadde tur, altså når folk snakket samtidig, og det var ledig for hvem som helst, når som helst til å kunne skyte inn med noe å si. Disse modellene er relevante til ulike situasjoner man befinner seg i, som i tolkemedierte samtaler. Dette skaper en grunnleggende forståelse for at turtakingen fungerer ulikt ut ifra om man er i et klasserom der man har en lærer som har ordet og styrer hvem som skal få snakke, som da vil være «one-at-a-time». Eller, om man for eksempel er i en gruppediskusjon der alle kan gå inn for å svare når de ønsker, som vil være «collaborative».

Edelsky (1981) sin studie er kun basert på talespråklige samtaler, derfor for å vise til at turtakingsmodellen er relevante til tegnspråk ønsker jeg å trekke frem teksten *Turn-taking patterns in Deaf conversation* skrevet av forfatterne Jennifer Coates og Rachel Sutton-Spence (2001). De bruker teori fra Edelskys (1981) om turtakingsmodeller og undersøker om disse turtakingsmodellene er aktuelle for tegnspråklige samtaler. Coates og Sutton-Spence forklarer at hovedforskjellen på disse to modellene er at «one-at-a-time» modellen er en turtakingsmodell der det bare er én taler om gangen, men i «collaborative» modellen kan flere delta simultant. Gjennom tidligere forskning nevner Coates og Sutton-Spence at det har ikke

blitt etablert modeller for turtaking for tegnspråklige samtaler, men at forskere har implisitt antatt et «one-at-a-time»-system, men dette finnes det ikke bevis på. Coates og Sutton-Spence (2001) sin forskning er basert på data hentet inn over fire år. Der de har filmet to vennegrupper med fire personer i hver gruppe, en gruppe med bare kvinner og en med bare menn, der de kommuniserer på britisk tegnspråk (BSL). Gjennom dataene de samler finner de bevis på at tegnspråklige samtaler benytter seg av begge disse modellene.

2.2 Turtakingsstrategier i tegnspråk

Turtakingsstrategier handler om hvilke teknikker man bruker når man bytter på tur i samtale, altså hvordan man ber om tur, får tur, gir tur og avslutter sin tur.

For å be om å få oppmerksomhet, altså få ta tur i samtalen i tegnspråklige samtaler bruker man visuelt motiverte strategier. Disse strategiene innebærer å løfte hendene opp fra fanget og inn i tegnrommet, bevege kroppen fremover, eller vifte på hånda forsiktig til man får oppmerksomheten til taleren. En annen vanlig strategi er å gi et lite klapp på skulderen eller kneet til personen man ønsker oppmerksomhet fra, dette for å vise at man ønsker å ta tur i samtalen. For å vise at man ønsker å ta tur i samtalen er det også en strategi å nikke med større bevegelse eller oftere, man kan også flytte blikket bort fra taleren for å vise at man tenker, og forbereder seg til å si noe. En annen strategi kan også være å repetere de første tegnene sine frem til den som for øyeblikket snakker gir fra seg turen sin. (Coates & Sutton Spence 2001; Napier et al., 2018; Van Herreweghe 2002).

Strategier som brukes for å vise at man snart er ferdig med sin tur innebærer å senke tempoet, senke hendene ned mot fanget og opprette øyekontakt med lytteren igjen. En annen strategi kan også være å indeksere mottakeren om respons, altså be om respons. En viktig turtakingsstrategi i tegnspråklige samtaler der det er flere deltakere enn to er bruk av blikk. Blant annet kan man bruke blikket til å adressere hvem som kan ta tur når man er på enden av sin egen tur. Dette gjøres gjennom å møte blikket til den man ønsker skal ta tur eller ønsker skal svare (Napier et. al, 2018; Van Herreweghe, 2002).

Charlotte Baker (1977) påpeker i tillegg hvordan man hviler er en indikator i turtakingen i tegnspråklige samtaler. Hvis deltakeren hviler fullt med henda og kroppen er det et signal på at deltakeren ikke har tenkt å si noe eller ta tur. Hvis henda og kroppen hviler halvveis, altså man lener seg litt mer frem og henda har begynt å komme litt opp betyr at man tenker å ta tur snart, som korresponderer med strategiene nevnt over om å lene seg frem og løfte hendene. Alle disse strategiene sender et signal til mottakeren om hva man ønsker å gjøre.

2.3 Turtakingsstrategier i talespråk

Turtakingsstrategiene på talespråk skiller seg litt fra de på tegnspråk. Dette fordi disse strategiene også kan være auditive.

En strategi for å gi tur i samtale kan være å henvende seg direkte til den man ønsker skal få ordet, enten ved å adressere et navn eller en tittel, som for eksempel «du», «Kari» eller «tante». Man kan også adressere hvem som får turen ved hjelp av blikk, ved å flytte blikket til den man ønsker skal ta tur og gi respons. Man kan også gi tur gjennom å stille et spørsmål på slutten, som for eksempel «er du enig?» eller «hva synes du?».

Strategier for å avslutte turen sin innebærer det å senke tonefallet sitt, legge trykk på siste stavelse og bruke mindre gester.

Strategier for å prøve å få tur i samtale kan være å starte med hjelpeord eller lyder. Dette kan være lyder som «hm» eller ord som «men» og «så».

I tillegg finnes det også en strategi til hvordan man holder på turen sin uten å måtte gi den fra seg. Hvis man gestikulerer mye eller er i bevegelse er dette ofte en strategi for å fortsette med turen sin fordi det viser engasjement (Sacks et al., 1974; Lerner, 1993; Van Herreweghe, 2002).

2.4. Forskjeller

Den største forskjellen vi ser oppstår er strategiene som kun baserer seg på det auditive og visuelle, som for eksempel hvordan på talespråk man bruker lyder som «hm» for å prøve få tur i samtalen, mens i tegnspråk kan dette forekomme i form av å nikke mer og flytte blikket fra taleren. En stor forskjell som Mieke Van Herreweghe (2002) påpeker i teksten sin *Turn-taking mechanisms and Active Participation in Meetings with Deaf and Hearing Participants in Flanders* er hvordan de ulike språkene adresserer hvem som er neste til å ta tur, spesielt da i større gruppesamtaler. Hun ser at i møter med hørende er en av de viktigste strategiene for å peke ut nestemann er ved å adressere dem med navn, noe som aldri blir brukt i de tegnspråklige møtene som hun filmet og observerte. I de tegnspråklige møtene brukte de kun blikk til å adressere neste talsperson, og det var en veldig viktig indikator på turskifte.

3. Tegnspråktolken

3.1. Hva er en tegnspråktolk?

En tolk er en person som jobber med å tolke mellom minst to språk, talte eller tegnede språk. Personen må ha bestått en sertifiseringstest og fullført utdanning som tolk. Dette gjelder også tegnspråktolken, som tolker mellom talespråk og tegnspråk. Mange assosierer tegnspråktolken

som «døvetolk», men begrepet «døvetolk» viser til at tolken er der kun for en av partene i situasjonen, og er derfor et utdatert begrep. I en situasjon der to mennesker ikke snakker samme språk vil begge partene ha behov for tolkens deltagelse for å kunne kommunisere med hverandre. Tolken løser et språkproblem som oppstår når noen som ikke snakker samme språk må kommunisere sammen (Haualand et al., 2018, s.13, 15 og 21).

3.2 Hva vet tegnspråktolken?

For å kunne være en tegnspråktolk trenger tolken gode språkkunnskaper om både tegnspråket og talespråket tolken tolker mellom, også å kunne tilpasse seg ulike situasjoner, relasjoner og mennesker. Dette vil altså si at det krever mer enn kun å være flytende i to språk for å gjøre arbeidet sitt som tegnspråktolk. Tolkens grunnleggende kunnskap er å kunne begge språk, men dette innebærer også at tolken kjenner til begge språkenes strategier og konvensjoner (Haualand et al., 2018, s.12, 24). Et innblikk i språklige strategier som tolken har kunnskap om er blant annet turtakingsstrategier. Dette gjør at i en tolket situasjon er det tolken som sitter med kunnskap fra begge språk og vet hvordan de ulike språkbrukerne signaliserer turtaking. Med dette innebærer det også at tolken tolker og konverterer auditive signaler over til visuelle signaler, og motsatt.

3.3 Tegnspråktolken som deltaker, og handlingsrom

Gjennom yrkesetikken for tegnspråktolken, finnes det to kjerneprinsipper som tolken skal følge. Det ene er nøyaktighetsprinsippet, som Hanne Skaaden (2018) forklarer er at tolken skal tolke alt av innhold uten å legge til eller endre på budskapet. Med det understreker også Skaaden at å tolke innhold handler ikke om å overføre ord for ord, men ytring til ytring. Det andre prinsippet er nøytralitetsprinsippet, som Skaaden påstår er:

Tolken skal opptre upartisk og ikke tillate at egne meninger eller holdninger påvirker arbeidet (s.23).

Dette er Skaadens endring på originalitetet fra de norske retningslinjene, den originale setningen sier «[...]skal være upartisk [...]», dette er på grunn av at Skaaden mener det ikke er mulig å oppfylle et slikt krav i praksis da tolken selv er et menneske med egne naturlige reaksjoner, og kan derfor ikke til enhver tid være upartisk. Derimot kan tolken opptre upartisk gjennom å skille personlige meninger fra tolkeoppdrag.

Dette henger sammen med diskusjonen rundt hva tolkens rolle er. En tidlig rolleforståelse var at tolken «hjelper den døde», som videre ble utviklet til at tolken skal være en nøytral informasjonsoverføring. Derimot, slik de skriver i boken *tolking - språkarbeid og*

profesjonsutøvelse så kreves det fleksibilitet fra tolken for å oppnå upartiskhet og nøyaktighet, tolken har ulike handlingsmuligheter i ulike situasjoner og i ulike perioder i et tolkeoppdrag (Haualand et al., 2018, s.23-24). Dette kalles tolkens handlingsrom og begrepet kommer fra Llewellyn-Jones og Lee (2013) sin tekst *getting to the Core of Role: Defining Interpreters' Role-Space*.

Llewellyn-Jones og Lee (2013) kommenterer også denne oppfatningen av at tolken skal være så nøytral og upartisk, og i denne sammenheng har tolker lenge blitt lært til å være upersonlige og ikke samhandle med andre. Som henger sammen med hvordan tolkene skal være usynlig og derfor presenterer seg selv på et lavt nivå for å «ikke synes» i situasjonen. Llewellyn-Jones og Lee (2013) viser derimot til eksempler på hvordan denne måten å opptre på som tolk gir dårligere inntrykk og mindre tillit fra deltakerne i situasjonen. Dette er for å vise nøytralitet gjennom å opptre passivt har motsatt effekt, man oppnår ikke upartiskhet, men gir heller inntrykk av misbilligelse, altså at tolken blir vanskelig å bygge tillit til. For å kunne oppnå tillit til deltakerne og være suksessfull er det viktig å kunne se tolken som en deltaker i samhandlingen, derfor må de kunne vise empati for de andre deltakere i situasjonen også. Dette vil si å opptre i samsvar med de andre deltakerne (s.57-59).

Hvorfor trenger vi å vite om tolkens handlingsrom og rolle, for å se på hvilke utfordringer tolkemedierte interaksjoner byr på med tanke på turtaking? Fordi tolkens handlingsrom viser også til hvordan tolken av og til må styre samsillet mellom deltakerne, blant annet regulering av turtaking og overlappende samtale. Dette henger sammen med hvordan tolken presenterer seg selv på ulike nivå gjennom et tolkeoppdrag, og av og til må tolken avbryte samtalen for å koordinere den, som for eksempel hvis tolken ikke hørte/oppfattet hva noen sa, hvis tolken trenger oppklaring eller hvis overlappende samtale skjer (Llewellyn-Jones & Lee, 2013, s.64-65).

Grunnen til at jeg velger å beskrive tolkens rolle og handlingsrom er for å få en dypere forståelse for hvorfor tolken gjør det den gjør i tolkemedierte samtaler, men også for å ha en grunnleggende forståelse for hvorfor disse situasjonene blir litt annerledes med tanke på at det er en ekstra person til stede. Dette er også god grunnleggende informasjon for å forstå hvordan tolken kan løse utfordringer som oppstår og hvorfor tolken kan løse det slik senere i teksten.

4. Forskjeller i tospråklig situasjon

Jeg har sett på hvordan tegnede språk og talte språk organiserer turtakingen gjennom strategiene og modellene i tidligere avsnitt, som også ga et innblikk i hvilke forskjeller det er mellom språkene. Så hva skjer når disse to ulike språkene møter hverandre og skal kommunisere i tolkemediert samtale? Napier et al. (2018) forklarer i boken sin at denne forskjellen på strategiene kan forårsake vanskeligheter i interaksjon mellom hørende og døve. Blant annet kan den hørende ikke oppfatte at den døve ønsker å ta ordet. Et annet problem som kan gjøre interaksjonen vanskelig er at den døve må se på tolken for å oppfatte når det er mulighet for turtaking. Hvorfor dette er et problem skal vi gå i dybden på senere i teksten, under *utfordringer som oppstår hos primærdeltakerne*.

4.1 Visuelt-basert vs lydbasert

I teksten *Ethnographic Research on the Use of Visually Based Regulators for Teachers and Interpreters* av Susan M. Mather (2005) adresser hun forskjellene på lydbaserte miljøer og visuelt baserte miljøer i klasseromsundervisning, når det gjelder å få oppmerksomhet, fokusering på oppmerksomhet og bevare oppmerksomhet. Lydbaserte miljø referer til klasserom der hoved-kommunikasjonen skjer gjennom lyd og lytting, der god øyekontakt skjer kun mellom lærer og individuelle studenter. Visueltbaserte miljøer referer til klasserom der hoved-kommunikasjonen skjer på tegnspråk. Med den orienteringen bruker man alltid god øyekontakt, ikke bare mellom lærer og en individuell student, men også studenter seg imellom. Mathers tekst fokuserer altså en del på hvordan lærer må gjøre forskjeller på turtaking basert på om de er i et lydbasert klasserom eller et visuelt basert klasserom.

Mather (2005) viser til hvordan gruppediskusjoner der det er lærer som velger hvem som skal få tur er det forskjeller på hvordan studenten får svare ut ifra de ulike miljøene. I et lydbasert klasserom kan flere studenter stille seg til å svare på et spørsmål, der alle kan delta med å prøve å gi riktig svar frem til de finner det riktige svaret. Hele klassen får utbytte av dette fordi alle kan delta på å filtrere ut riktig svar. I tillegg har hørende studenter en fordel med at hvis for eksempel fire studenter roper ut samtidig kan man likevel høre forskjell på svarene, svarene trenger ikke å sees, de kan skilles ut på lyden. Dette fungerer ikke for døve studenter i et visuelt basert klasserom. Mather forteller at i visuelle klasserom velger læreren å stille en rekke med spørsmål til en enkelt døv student i stedet. Og når en av studentene melder seg til å svare må lærer sørge for at alle studentene kan se studenten, deretter kan lærer signalisere til studenten at det er klart med et nikk for at studenten skal få starte å svare.

4.2 Forskjellene på turtakingen

Vi ser at bruken av turtaking i de ulike klasserommene er veldig forskjellig, tempo blir veldig forskjellig. Vi ser også at det lydbaserte klasserommet bruker «collaborative» modellen til å organisere turtaking, og det fungerer fordi alle kan skille svarene selv om de overlapper. Dette er problematisk for de tegnspråklige elevene som er i utgangspunktet vant til å bruke blikket aktivt for å oppfatte informasjon. Derimot, i visuelle klasserom må det kun være en som svarer, slik at alle kan se svaret, hvis alle svarer samtidig er det ikke mulig å kunne få med seg alle svarene, de følger da mer «one-at-a-time» modellen for å kunne koordinere turtakingen. Mather (2005) referer også til intervju av døve studenter som har deltatt i offentlig skole, med lydbaserte miljø, der de forteller hvordan de opplevde det. De døve studentene kommenterer at det gikk mye raskere i de timene, og de opplevde vanskeligheter med å følge med på gruppediskusjoner, da spesielt å følge med hvem som snakket, fordi at de er vant til å basere seg på visuelle signaler for hvem som sier hva (Mather, 2005, s.150-152). Dette er et turtakingsproblem som oppstår når et tegnspråklig språk befinner seg i det talte språkets majoritet og det skaper vanskeligheter, fordi de ulike turtakingsstrategiene orienteres forskjellig og de bruker forskjellige turtakingsmodeller, som gjør det vanskelig for alle partene å delta på likt.

Dette kommenterer ikke problemer med turtaking når det gjelder å ha tolk til stedet, men kommenterer hva som skjer når to språksamfunn blandes. Jeg har valgt å trekke frem dette for å vise forskjellene på hvordan man er vant til å orientere seg i turtakingen mellom talte og tegnede språk skaper utfordringer. Slik at når en av språksamfunnene prøver å følge den andre så vil forskjellene gjøre det ekstra utfordrende for en av språksamfunnene, i dette tilfellet de tegnspråklige, å følge med på turtakingen. Spesielt med tanke på intervjuene med de døve studentene, hvordan det å få med seg hvem som sier hva var vanskelig når man er vant til å få visuelle signaler på dette. Målet med å trekke frem denne studien er å danne grunnleggende forståelse for hva som kan bli utfordrende når man orienterer seg forskjellig i en situasjon, før jeg går i dybden på selve utfordringene.

5. Turtakingsutfordringer

5.1. Utfordringer som oppstår for primærdeltakere

Selv om mye av turtakingsutfordringer blir lagt på tolken når man er i en tolkemediert samtale, fordi det er tolken som sitter med kunnskap om begge språkmodalitetene, så vil det fortsatt være utfordringer som oppstår for primærdeltakerne. Primærdeltakere er et begrep

som brukes om partene i situasjonen som ikke kan samme språk, altså både hørende og døve som skal snakke sammen blir kalt primærdeltakere, de som er primære deltakere i samtalen (Haualand et al., 2018, s.22). I første omgang så kan de ulike språkmodalitetene være en utfordring i seg selv for primærdeltakerne, fordi de forstår ikke hverandres språklige strategier og konvensjoner. Som blant annet misforståelser med blikkontakt.

Blikkontakt er en utfordring på bakgrunn av at den døve primærdeltakeren må ha blikket på tolken, som gjør at man mister blikkontakten med meddeltaker i samtalen, og mister derav muligheten til å gi hverandre små personlige tilbakemeldinger gjennom minimale responssignaler (Berge, 2018, s.101). Minimale responssignaler er det samme som Svennevig forklarer i boken sin som tilbakemeldingssignaler. Dette kan da være lyder og ord som «ja», «mhm» og «akkurat», som signaliserer til taleren at vi følger med og forstår hva som blir sagt, og at taleren kan fortsette ytringen sin (Svennevig, 2018, s.84). Hanne Skaaden beskriver disse som «feedback», som er tilbakemeldinger og signaler på at lytteren fortsatt følger med og forstår. Det kan være verbale signaler som «ja» og «hva», eller paraspråklige som «mhm» og «hmm», eller nonverbale signaler som kan være nikking, sukking og pannerynking. Tilbakemeldingssignalene har en pragmatisk betydning i samtale, fordi det gir taleren beskjed om at man lytter, forstår og er samarbeidsvillig (Skaaden, 2018, s.128-129). I boken *Sign Language Interpreting, Theory and practise* (Napier et al., 2018) kommenterer de også dette med blikk, spesielt hos døve primærdeltakere. Dette fordi tegnspråklige må bruke synet og blikket til å innhente seg informasjon, men i blandete tolkemedierte samtaler trenger de å bruke blikket/synet til mye mer enn bare å se hva noen sier. De må ofte følge med på et skriv, følge med på en presentasjon, se på taleren og se på tolken samtidig. Som gjør det utfordrende og energikrevende å innhente all informasjonen som er å hente i situasjonen. Dette fikk vi bekreftet i teksten til Mather (2005), fra intervjuene av de døve studentene som hadde opplevd klasseromsundervisning som var lydbasert, der de ikke kunne få med seg hvem som sa hva fordi de ikke fikk visuelle signaler på dette. I en tolkemediert samtale blir dette også en del av oppgavene til tolken, å forhandle seg med deltakerne, være oppmerksom på visuelle signaler og være behjelpelig til å finne gode tidsrom for turtaking og pauser.

Derimot er det en utfordring som oppstår på grunn av at man har en tolk til stede, som er tidsforsinkelsen som oppstår ved tolking. Denne tidsforsinkelsen skyldes tolkens prosessid, som er den nødvendige tiden tolken trenger til den kognitive anstrengingen det tar å kunne avkode ett språk og og formidle det til et annet (Tiselius, 2018, s.41). Dette er en utfordring fordi det gjør at informasjonen kommer på litt forskjellig tidspunkt, spesielt da også

åpenrommene for å kunne ta tur i samtalen blir forskjøvet og det blir vanskelig å finne et godt tidspunkt å ta tur. For døve kan dette av og til føre til at man bryter inn i samtalen på et «dårlig» tidspunkt, som ved gjentatte ganger kan føre til at samtalen får en følelse av dårlig flyt. Noen ganger kan det også hende at et turtakingssignal ikke har blitt tolket eller at tolken ikke har fått det med seg, som kan være påvirket av samtaler som overlapper, der tolken ikke kan oppfatte alle samtidig og må velge (Berge, 2018).

Charlotte Baker (1977) skriver i teksten *Regulators and turn-taking in American sign-language discourse* om en utfordring for hørende profesjonsutøvere, som er å vite når den døve klienten er ferdig med ytringen sin og når det er passende å svare. Den hørende vet ikke hvor hen skal se for å få med seg når det er passende å ta tur. Altså dukker det samme problemet med «timing» opp, på bakgrunn av at mellom hørende og døv er det utfordrende å lese hverandres turtakingssignal. Baker skriver ikke i forhold til tolkemedierte samtaler, men i forhold til hørende som kan tegnspråk. Som viser oss at hørende med tegnspråkkunnskap kan også ha utfordringer med turtaking, spesielt i sammenheng med når det er passende å ta tur. Baker sammenligner dette med frustrasjonen døve opplever når de prøver å følge med på hørende som prater sammen ved å lese på lepper. Selv om dette ikke kommenterer utfordringer for primærdeltakere i en tolkemediert situasjon har jeg valgt å ta det med for å vise hva som er i utgangspunktet utfordrende i en blandet situasjon, og en tolkemediert situasjon vil også være en blandet situasjon.

5.2 Utfordringer som oppstår hos tolken

Mange av utfordringene som oppstår hos primærdeltakerne er noe tolken også prøver å løse med sin kompetanse, og som nevnt tidligere kan disse utfordringene ofte bli lagt på skuldrene til tolken. Blant annet blir en av oppgavene til tolken å koordinere turtakingen, slik at samtalen skal flyte, og at man unngår kleine turtakingsoverganger, eller at noen skal bryte inn på et dårlig tidspunkt. Napier et al. (2018) nevner også i boken sin blant annet at en utfordring som ofte kan oppstå hos tolken er å holde på turen til den døve. Dette er en utfordring fordi for hørende er det vanlig å bryte inn med en kommentar når det blir stille, så hvis det ikke kommer lyd fra tolken eller det blir stille litt for lenge kan hørende fort misforstå det som et ledig område å ta tur på. En utfordring for tolken er derfor å kunne tolke en språklig konvensjon til en annen, som blant annet turtakingssignalene, og oversette lydbasert signaler til visuelle signaler og motsatt. Spesielt da i tilfeller der stillhet kan bli misforstått som et ledig turtakingsøyeblikk. Dette blir en del av oppgavene til tolken for å koordinere turtaking. Derfor

vil tolken bruke sine egne strategier for å kunne koordinere turtakingen. Disse strategiene vil jeg gå mer i dybden på under avsnittet om *Hvordan tolken kan løse utfordringer*.

En annen stor turtakingsutfordring for tolken er overlapping. Cynthia Roy (1992) forklarer i teksten sin *a Sociolinguistic Analysis of the Interpreter's Role in Simultaneous Talk in Face-to-Face Interpreted Dialogue* at overlapping er det som skjer når to samtaledeltakere velger å ta tur samtidig. Altså starter å snakke samtidig. Dette oppstår også hos samtaledeltakere i tolkemedierte samtaler. Roy (1992) tar opp litt det samme problemet som Baker nevner hos primærdeltakere, som er dette at personen som snakker et talt språk ikke oppfatter når noen starter å snakke på et tegnet språk, og motsatt. Samtidig belyser Roy (1992) også at det er ikke nødvendigvis vanligere at overlapping skjer i tolkemedierte samtaler, fordi primærdeltakerne er ofte ganske føre var på at samtalen blir annerledes med tolk til stede, og vil justere seg etter situasjonen. Det som derimot er interessant med overlapping i tolkemedierte samtaler er at tolken kan bli den som må koordinere samtalen. Som blir en del av utfordringen hos tolken, hva skal tolken gjøre og hva kan tolken gjøre?

5.3 Hvordan tolken kan løse utfordringer

5.3.1. Løsninger ved overlapping

Cynthia B. Roy (1992) presenterer fire løsninger som tolken kan bruke for å løse opp i turtakingen når overlapping skjer. Første løsning er at tolken kan stoppe en av de som snakker eller begge, slik at en av de kan fortsette. Hvis tolken stopper begge primærdeltakerne kan det hende de bestemmer selv hvem som skal ta tur. Den andre løsningen er at tolken kan ignorere den ene som snakket og tolke bare an av dem, men huske hva som blir sagt fra den som ble ignorert for å tolke det etterpå. Roy (1992) opplyser her at det er opp til tolken å bedømme om hen har evnen til å huske på alt som ble sagt, og bedømme hvor viktig og hvor stor innvirkning ytringen har. Den tredje løsningen er at tolken kan velge å totalt ignorere overlappingen. Den fjerde løsningen er at tolken kan ignorere overlappingen for å så velge kun en å tolke, og på slutten av ytringen tilby den andre primærdeltakeren tur, eller gi en indikasjon på at det ble forsøkt å ta tur i samtalen (s.35-36).

I tillegg til Roy's (1992) fire løsningsforslag, så ser Van Herrewgehe (2002) ut ifra studien sin at det finnes en femte løsning også. Som innebærer at tolken kan varsle deltakerne om at de snakker samtidig og la deltakerne selv bestemme hvem som skal ta tur. Dette skal jeg vise et eksempel på litt senere i teksten.

Dette er da hvordan tolken kan løse problemet med overlapping, men tolken tar også på seg å løse andre utfordringer som oppstår og vanskeligheter som tolken prøver å unngå. Blant annet dette med å få samtalen til å flyte godt og unngå at det skal bli noen kleine samtaleovertagelser og avbrytelser. Dette løser tolken med noen andre strategier enn det Roy (1992) beskriver.

5.3.2 Andre turtakingsstrategier som tolken kan bruke

I teksten *How sign language interpreters use multimodal actions to coordinate turn-taking in group work between deaf and hearing upper secondary school students* av Sigrid Slettebakk Berge (2018) får vi et innblikk i hvordan tegnspråktolken koordinerer turtaking ved hjelp av multimodale handlinger. Berge har samlet materiale gjennom observasjon, intervju og videooptak av ti døve elever, ti hørende elever, ti lærere og ti tolker. Videooptakene er av totalt fem formelle gruppearbeid i fire forskjellige fag, som involverer fem tolker på videregående skole. Gjennom observasjonene kan Berge identifisere flere måter tolkene bruker multimodale handlinger til å etablere felles samtaledeltagelse og koordinere elevenes turtaking. Multimodale handlinger handler om at vi bruker flere modaliteter til å ytre mening i interaksjon (Ahearn, 2017, s.33). De multimodale handlingene som blir brukt er: gester, timing, blikk, høyre-venstre skiftninger med overkroppen og bak-frem skiftninger med overkroppen.

Tolken bruker disse multimodale handlingene som strategier til å koordinere turtaking. Gester fungerer som en strategi ved å legge hånda i synsfeltet til den døve for å indikere at de hørende har tatt tur og startet å prate, slik får tolken den døve elevens oppmerksomhet og den døve kan få med seg hva de andre elevene diskuterer.

Timing handler om at tolken vurderer riktig tidspunkt å koordinere turtakingen slik at det passer med pausene i samtalen, og fungerer som en strategi for at turtakingen skal gå lettere og at samtalen skal flyte mer naturlig.

Blikk fungerer som en strategi gjennom at tolken bruker det til å opprette kontakt med de hørende før tolken tolker hva som blir sagt på tegnspråk til norsk. Denne strategien styrker dialog mellom deltakerne fordi tolken kan også få tolket minimale responssignaler mellom deltakerne.

Høyre-venstre skiftninger med overkroppen fungerer som strategi ved at det gir informasjon om hvem som snakker når, og hvem som sier hva. Denne strategien hjelper den døve i gruppesamtaler å vite hvem det er som sier hva gjennom at tolken skifter mellom høyre og venstre med overkroppen. For å etablere hvem som sier hva, vil for eksempel tolken først

peke til personen, for eksempel til Kari, deretter lene seg litt til høyre å tolke det Kari sier. Deretter når Ola sier noe, lener tolken seg til venstre og tolker hva Ola sier. Da er personene etablert på hver sin side, så hver gang tolken lener seg litt til høyre vil den døve oppfatte lettere at det er Kari som snakker. Dette hjelper også på å vise hvordan de bytter på tur å snakke, som også kan vise åpenrom for turtaking hos den døve.

Bak-frem skiftninger fungerer som strategi for å få oppmerksomheten til de hørende elevene. Når den døve eleven sier noe så er de hørende opptatt med noe annet og ser ikke at den døve snakker, derfor lener tolken seg fremover mot de hørende elevene som en indikasjon på at nå skal noe sies. Når tolken får øyekontakt med den hørende eleven tolker tolken det som ble sagt på tegnspråk til tale (Berge, 2018, s.106-119).

6. Eksempler på hvordan tolken kan koordinere turtaking

6.1. Visuelt responssignal til auditivt responssignal

Gjennom Sigrid Slettebakk Berge (2018) fikk vi introdusert noen strategier som tolken bruker for å koordinere turtaking og samtale mellom videregående elever i gruppearbeid. Fra hennes studie ønsker jeg å trekke frem et eksempel der tolken tolker minimale responssignaler, som hjelper deltakerne med å fortsette dialog sammen. Dette trekker jeg frem fordi det løser opp i en av utfordringene for primærdeltakerne som blir nevnt i avsnittet om *Utfordringer som oppstår for primærdeltakere*. Utfordringen er at døv primærdeltaker må ha blikket på tolken og mister derfor mulighet til blikkontakt med meddeltaker, som gjør at man også mister muligheten til å gi hverandre små personlige tilbakemeldinger gjennom minimale responssignaler. I dette eksempelet gjør tolken det mulig for begge parter å få med seg minimale responssignaler, og de får muligheten til å opprette kontakt sammen.

I eksempelet heter de hørende elevene Ben og Andy, og den døve eleven heter Lisa. De sitter på en rekke, der Andy sitter i midten, Ben er ansvarlig for å notere svarene til gruppa på en historieprøve. På grunn av måten de sitter på, tidsforskyvningen og de språklige forskjellene

er det vanskelig for Lisa å få øyekontakt med Ben. Se figur 1 for demonstrasjon av plassering.

Figur 1: Sitteplasseringer. Fra « How sign language interpreters use multimodal actions to coordinate turn-taking in group work between deaf and hearing upper secondary school students » av S. S. Berge. 2018. *Interpreting: International journal of research and practise in interpreting*, 8(1), 96-125. <https://doi.org/10.1075/intp.00004.ber>

Læreren stiller et spørsmål som elevene skal svare på i grupper. Andy kommer med et forslag, som Ben skal skrive ned og spør om Andy kan si svaret om igjen, noe Andy gjør. Til slutt ønsker Ben bekreftelse fra de andre elevene på at den siste delen av svaret er riktig. På grunn av en stor tidsforskyvning som har oppstått av denne interaksjonen, velger tolken og «hoppe over» at Andy repeterer svaret sitt og går rett til spørsmålet fra Ben der han ønsker bekreftelse fra sine medelever på svaret. Dette svarer Lisa på med et nikk, som tolken velger å tolke til «ja, det er riktig» og lener seg fremover til Ben til hun oppretter øyekontakt. På denne måten har hun opprettet en tur i samtalen for Lisa. Som fører til at Ben snur seg mot Lisa og gir henne et smil og et nikk, som er med på å skape personlig kontakt (Berge, 2018, s.112-114). Tolken bruker flere multimodale handlinger i denne situasjonen, blant annet blikk og bakfrem skiftninger med overkroppen. Men, det som er viktig å påpeke her er hvordan tolken tolker et visuelt responssignal over til et lydbasert responssignal, som løser både tolkens utfordring i å holde på den døves tur, men også løser primærdeltakernes utfordring med blikkontakt og personlig kontakt. I denne situasjonen kunne tolken valgt å ikke tolke nikk til Lisa, da et nikk er et forståelig responssignal på talespråk også, men siden deltakerne satt slik at blikkontakt ble vanskelig, velger tolken å tolke responsen slik at de hørende elevene kan oppfatte at Lisa svarer uten at de har blikkontakt med henne. Enda en ting jeg vil påpeke er hvordan tolken velger å hente seg inn for tidsforskyvingen, som også er med på å inkludere, og gjør at samtalen har mye bedre flyt enn hvis hun hadde tolket alt. Hadde hun tolket alt ville dette ha medført en lengre tidsforskyvning der Lisas respons hadde kommet alt for sent inn i samtalen og mulig blitt litt klein. Selv om at tolken hopper over en del av interaksjonen mellom Andy og Ben kommer fortsatt hovedbudskapet i ytringene frem og alle deltakerne får en felles forståelse for hva som blir snakket om. Som også medfører at deltakernes samtale flyter og de oppretter god kontakt. Derav, med de strategiene tolken valgte å bruke så løste

hun mange utfordringer, både for primærdeltakerne, men også for seg selv. Samtidig som meningen bak ytringene kom frem.

6.2. Stoppe deltakerne

I Teksten *Participation Framework and Footing Shifts in an Interpreted Academic Meeting* av Annie R. Marks (2012) kan vi finne et godt eksempel på at tolken bruker gester til å koordinere turtaking. Marks har hentet data fra en tidligere studie Roy (2000) har utført, og brukt samme videoene om igjen til å kunne analysere dette i eget forskningsmateriale. Derfor bruker også Marks noen av de samme begrepene som Roy (2000) opprinnelig gjør i sin studie. Den tolkemedierte samtalen er mellom en hørende professor og en døv student, som hadde et lite møte før timen skulle begynne, da studenten ønsket å få oppgaven sin bekreftet. Når læreren har sett over oppgaven og de skal begynne å diskutere starter de å snakke samtidig. Da tar tolken grep med en gang og signaliserer til studenten gjennom en gest som Roy har kalt «INDEX-HOLD», som utføres ved å holde pekefingeren opp, se figur 2.

Figur 2: INDEX-HOLD. Fra *Participation Framework and Footing Shifts in an Interpreted Academic Meeting* av A. R. Marks. 2012. *Journal of interpretation*, 22(1). <https://digitalcommons.unf.edu/joi/vol22/iss1/>

Denne gesten signaliserer studenten om at han må vente. Marks kommenterer hvordan dette viser at tolken deltar i situasjonen, gjennom at det er tolken som ber studenten om å vente, ikke professoren. Den avgjørelsen var det tolken som gjorde for å kunne koordinere turtaking, som også hjelper på at samtalen skal flyte. Studenten ble også i etterkant spurt om han syntes tolken var for kontrollerende over situasjonen, der han hadde svart at han var heller takknemlig for at tolken fikk han til å stoppe, slik at professoren fikk snakke, fordi det var derfor han var der, for å høre hva professoren tenkte om oppgaven hans (Marks, 2012, s.19-22). I dette eksempelet inkluderer tolken en av Roys (1992) fire løsninger på

overlappingsutfordringen ved at han stopper en av deltakerne, samtidig som han også bruker en av strategiene som Berge (2018) finner i sin studie, nemlig gester. Dette eksempelet viser også til hvordan tolkens handlingsrom er fleksibelt, slik som Llewellyn-Jones og Lee (2013) belyser, som igjen speiler hvordan tolken kan løse utfordringene som oppstår ved hjelp av å gå ut av sin upartiske rolle, som er omtrent umulig å oppnå når tolken skal omgå utfordringene med turtakingen. I dette eksempelet får vi også se takknemlighet ovenfor tolkens valg i situasjonen, selv om at tolken var den som kontrollerte den og bestemte hvem som fikk ta tur.

6.3. Varsle om overlapping

Et tredje eksempel jeg velger å trekke frem er hentet fra Mieke Van Herreweghe (2002). Dette fordi de andre eksemplene er hentet fra mindre gruppesamtaler eller samtaler med kun to-tre deltakere der tolken blir ofte koordinator for turtaking. Van Herreweghe derimot har sett på møter der det er mange flere mennesker til stede, der det er flere døve og hørende, der noen kan tegnspråk og andre ikke. I tillegg har denne situasjonen noe de andre eksemplene ikke har som er en ordstyrer, det vil si at det er en som leder møte og bestemmer hvem skal få ta ordet. I denne tolkemedierte situasjonen er det også to tolker, en tolker til tegnspråk og en tolker til tale. Situasjonen utløper seg slik at en av de hørende møtedeltakerne og med-ordstyrer snakker samtidig, tolken som tolker til tegnspråk velger først å tolke bare med-ordstyreren. Når med-ordstyrer er ferdig med ytringen sin er det to hørende deltakere som svarer samtidig. Da velger tolken å si på tegnspråk at hen kan ikke gjøre jobben sin fordi de overlapper hverandre. Ordstyreren i denne situasjonen er en av de som kan tegn og ser hva tolken sier, og velger derfor å avbryte og løse opp i situasjonen. Det er her Van Herreweghe finner en løsning i tillegg til de Roy (1992) har tidligere presentert, der tolken kan varsle at det overlapper og deretter overlate resten til deltakerne i situasjonen. En faktor som spiller inn på at dette blir en mulig løsning på utfordringen er at i denne situasjonen er det flere som er kjent med denne typen dynamikk, der man må samarbeide med tolk. Som for eksempel ordstyreren i denne situasjonen som kan litt tegn og har derfor litt forkunnskaper om hva som må til for at møte skal fungere, og velger derfor å ta ansvar for å koordinere turtakingen selv (Van Herreweghe, 2002, s.85, 89-90).

Det siste eksempelet fra Van Herreweghe viser oss også en faktor som ikke har blitt diskutert tidligere i teksten. Som er hvordan det at deltakerne i samtalen har forkunnskaper om tolkemedierte samtaler og om hverandres språk, som gjør at de kan være deltagende på å løse utfordringene som oppstår ved turtakingen. Slik blir det ikke bare tolken sitt ansvarsområde.

Det at ordstyreren hadde forkunnskaper om hva som må til for at tolken skal kunne gjøre jobben sin gjorde slik at tolkene får en siste mulig løsning på utfordringen, som er at de kan adressere det og gi deltakerne ansvaret for å løse problemet. Slik kan en også omgås utfordringene ved turtakingen i tolkemedierte samtaler. Utfordringene blir lettere å håndtere ved at flere har forkunnskaper om tolkesituasjonen. Når flere har kunnskaper om hvordan de kan utføre en tolkemediert samtale, som i dette eksempelet slipper tolken å løse utfordringene alene, og flere kan være delaktig i å informere om hvordan man kan håndtere situasjonen.

7. Avslutning

7.1. Svakheter ved denne litteraturgjennomgangen

Før jeg oppsummerer og konkluderer er det greit å få en oversikt over noen svakheter med denne litteraturgjennomgangen. Første jeg ønsker å nevne er i forhold til utfordringer for primærdeltakerne. I litteraturen jeg har funnet er det veldig lite undersøkelser som ser på utfordringene som dukker opp hos deltakerne i situasjonen, det er mye fokus rundt hvilke utfordringer tolken har, og hva tolken kan gjøre for å løse disse utfordringene. Informasjonen man finner på hva som er utfordrende for deltakerne er korte kommentarer eller setninger, der man for det meste må tenke seg litt frem selv over hva som kan være utfordrende og hvorfor. Derfor har jeg i denne teksten valgt å vise til forskjellen på språkene som et grunnlag til hva som lager utfordringer, derav at primærdeltakerne har et språkproblem som trenger å bli løst, og slik kan det deretter oppfattes som at tolken kommer inn som «løsningen» på problemet.

I tillegg er det mange andre aspekter som kan påvirke hvilke utfordringer som oppstår i tolkemedierte samtaler, og hvordan man løser dem, men som jeg ikke har valgt å trekke frem i denne oppgaven. Blant annet aspekter som plassering. Dette blir kort nevnt under eksempelet henter fra Sigrid Slettebakk Berge (2018), med hvordan elevene er plassert slik at de ikke kan ha blikkontakt med hverandre. Derimot, på grunn av avgrensning av denne oppgaven måtte dette prioriteres bort.

7.2. Oppsummering

Gjennom teksten har jeg sett på turtakingsmodeller og turtakingsstrategier, som har gitt grunnleggende forkunnskap om hvordan turtaking fungerer i samtale, men også hvordan turtaking fungerer i de ulike språkene. Denne forkunnskapen har vært behjelpelig til å skape et bilde av hvordan turtaking i en tolkemediert samtale kan fungere, og skapt en ramme for å kunne se på hvilke utfordringer som kan oppstå. I teksten prioriterte jeg også å informere om

hva en tegnspråktolk er, hva en tegnspråktolk kan, og hvilket handlingsrom tolken har, som ble presentert gjennom Llewellyn-Jones og Lee (2013). Dette skaper forståelse for hva det er tolken kan gjøre og hva som er en del av oppgavene til tolken. Slik kan man forstå tolkens arbeidsoppgaver bedre. For å svare på problemstillingen valgte jeg å dele opp utfordringene som kan oppstå, dette fordi utfordringene er ulike, men har også en kobling. Ved hjelp av den grunnleggende innføringen i forskjellen på turtakingsstrategiene i de ulike språkene, og forskjellene som oppstår i visuelle-baserte og lydbaserte miljøer, presentert gjennom Mather (2015) sine studier, kan man se hvilke utfordringer som kan oppstå for primærdeltakerne.

7.2.1. Konklusjon

Hvilke utfordringer er det tolkemedierte interaksjoner (tolkede samtaler) byr på med tanke på turtaking? Utfordringene som oppstår for primærdeltakerne er først og fremst at de ikke forstår hverandres språklige strategier og konvensjoner, dette gjør det utfordrende å vite når den andre avslutter/starter sin tur, som forklart av Baker (1977). Det oppstår også utfordringer med blikk, både da med tanke på å ha blikkontakt med andre samtaledeltakere, men også for døve primærdeltakere og hvordan de skal kunne følge med på hvem som sier hva. I tillegg får primærdeltakerne en ekstra utfordring ved at samtalen blir tolket, som henger sammen med at tolken har en nødvendig prosessetid som skaper en tidsforskyvning. Denne tidsforskyvningen er utfordrende for turtakingen fordi åpenrommene for å kunne ta tur blir også forskyvet, og det blir da vanskeligere å finne et godt tidspunkt å ta tur på. Dette kan føre til at man bryter inn på dårlige tidspunkt og kan få følelsen av at samtalen flyter dårlig.

Disse utfordringene blir de samme utfordringene som oppstår for tolken, fordi det er tolken som sitter med kunnskaper om de språklige konvensjonene, og det blir derfor en del av tolkens ansvarsområde. Slik blir altså utfordringene til tolken å passe på at samtalen har god flyt og det ikke blir noen kleine turtakingsoverganger. I tillegg nevnes det gjennom Napier et al. (2018) at en utfordring for tolken er å holde på turen til den døve. Til slutt en av de største utfordringene som kan oppstå i tolkemedierte samtaler for tolken er overlapping. Dette fordi tolken kan kun tolke en i gangen og når noen snakker samtidig skaper det en utfordring for tolken om hvem hen skal tolke.

Med oversikten over hvilke utfordringer som oppstår, hvordan kan slike utfordringer da løses eller omgås? Roy (1992) og Van Herreweghe (2002) presenterer totalt fem løsningsforslag på hva tolken kan gjøre ved overlapping. I tillegg finner Sigrid Slettebakk Berge (2018) gjennom sin studie fem multimodale handlinger som tolken bruker aktivt som turtakingsstrategier for å

koordinere turtaking. Gjennom tre eksempler hentet fra tre ulike studier får vi presentert hvordan tolken løser turtakingsutfordringene.

I eksemplene kan vi se at mange av turtakingsutfordringene løser tolken ved hjelp av egne strategier. I eksempelet hentet fra Berge (2018) bruker tolken en kombinasjon av flere strategier, som løser opp i flere utfordringer som kan oppstå. Blant annet får elevene utvekslet minimale responssignaler og får personlig kontakt med hverandre. I tillegg gjør tolkens løsninger slik at tidsforskyvningen ikke blir merkbar, og responsen og turtakingen blir timet slik at det ikke ødelegger flyten i samtalen. I eksempelet hentet fra Marks (2012) bruker tolken en kombinasjon fra Berges (2018) strategier og Roys (1992) løsning for å løse opp i en overlapping situasjon. Eksempelet beviser hvordan strategiene fungerer for å kunne omgås utfordringen.

Det siste eksempelet derimot starter en diskusjon på om tolken er den eneste som kan bidra til å omgå turtakingsutfordringene i de tolkemedierte samtaler. Dette eksempelet er hentet fra Van Herreweghe (2002), og i det eksempelet velger tolken kun å si ifra om overlappingen og deretter la primærdeltakerne ordne opp i turtakingen selv. Det som skiller seg ut i dette eksempelet fra de andre er at i denne situasjoner kommer det tydelig frem at mange av deltakerne er vant til tolkemedierte samtaler, og vet hvordan de må gå frem i situasjonen for at det skal fungere. Derfor, selv om at mye i denne litteraturgjennomgangen viser til at turtakingsutfordringene kan kun løses ved hjelp av tolken, viser det siste eksempelet at når det er flere som har forkunnskaper om tolkesituasjonen kan utfordringene omgås ved hjelp av deltakerne også.

8. Referanseliste

- Ahearn, L.M. (2017). *Living language: An introduction to linguistic anthropology* (2. utg.). Wiley Blackwell.
- Baker, C. (1977). Regulators and turn-taking in American Sign Language. I L. Friedman (Red.), *On the other hand: New perspectives on American Sign Language* (s. 215-236). Academic Press.
- Berge, S. S. (2018). How sign language interpreters use multimodal actions to coordinate turn-taking in group work between deaf and hearing upper secondary school students. *Interpreting: International journal of research and practise in interpreting*, 8(1), 96-125. <https://doi.org/10.1075/intp.00004.ber>
- Bø, V., Ferrara, L. & Halvorsen, R. P. (2018) Språkøkologi. I H. Hauland, A.-L. Nilsson, & E. Raanes (Red.), *Tolking – språkarbeid og profesjonsutøvelse* (s. 61-74). Gyldendal.
- Coates, J. & Sutton-Spence, R. (2001). Turn-taking patterns in Deaf conversation. *Journal of sociolinguistics*, 5(4), 507-529. <https://doi.org/10.1111/1467-9481.00162>
- Edelsky, C. (1981). Who's got the floor? *Language in society*, 10(3), 382-421.
- Hauland, H., Nilsson, A.-L., & Raanes, E. (2018). Tolker og tolking – en introduksjon. I H. Hauland, A.-L. Nilsson, & E. Raanes (Red.), *Tolking – språkarbeid og profesjonsutøvelse* (s. 11-36). Gyldendal.
- Lerner, G. H. (1993). Collectivities in action: Establishing the relevance of conjoined participation in conversation. *Text & Talk: An Interdisciplinary Journal of Language, Discourse & Communication Studies*, 13(2), 213–245. <https://doi.org/10.1515/text.1.1993.13.2.213>
- Llewellyn-Jones, P., & Lee, R. G. (2013). Getting to the Core of Role: Defining Interpreters' RoleSpace. *International Journal of Interpreter Education*, 5(2), 54-72.

- Marks, A. R. (2012). Participation Framework and Footing Shifts in an Interpreted Academic Meeting. *Journal of interpretation*, 22(1).
<https://digitalcommons.unf.edu/joi/vol22/iss1/>
- Mather, S. M. (2005). Ethnographic Research on the Use of Visually Based Regulators for Teachers and Interpreters. I M. Metzger & E. Fleetwood (Red.), *Attitudes, Innuendo, and Regulators: Challenges of Interpretation* (s.136-161). Gallaudet University Press.
- Napier, J., McKee, R., & Goswell, D. (2018). *Sign Language Interpreting. Theory and Practice* (3. utg.). The Federation Press.
- Roy, C. B. (1992). A Sociolinguistic Analysis of the Interpreter's Role in Simultaneous Talk in Face-to-Face Interpreted Dialogue. *Sign Language Studies*, 74(74), 21-61.
DOI:10.1353/sls.1992.0018
- Roy, C. B. (2000). *Interpreting as a discourse process*. Oxford University Press.
- Sacks, H. & Jefferson, G. (1974). A Simplest Systematics for the Organization of Turn-Taking for Conversation. *Language*, 50(4), 696-735. <https://doi.org/10.2307/412243>
- Skaaden, H. (2018). *Den topartiske tolken - lærebok i tolking* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Svennevig, J. (2018). *Språklig samhandling: Innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse* (2. utg.). Cappelen Damm.
- Tiselius, E. (2018) Modeller för processer i tolkning. I H. Hauland, A.-L. Nilsson, & E. Raanes (Red.), *Tolking – språkarbeid og profesjonsutøvelse* (s. 38-57). Gyldendal.
- Van Herreweghe, M. (2002). Turn-Taking Mechanisms and Active Participation in Meetings with Deaf and Hearing Participants in Flander. I C. Lucas (Red.) *Turn-taking, Fingerspelling and Contact in Signed Languages* (s. 73-103). Gallaudet University Press.

